

Katalogisering av affischer på KB

2004-06-01 (rev. 09-10-05)

Olof Halldin

Affischer katalogiseras för att bli mer tillgängliga för våra låntagare och uppgifterna görs sökbara i LIBRIS webbsök.

Kungl. bibliotekets affischsamling innehåller ca 600 000 affischer. En del av dessa har enskilt katalogiserats retroaktivt. Anledningen har främst varit att materialet digitaliserats.

Vald nivå för katalogiseringen är miniminivå. Många av de affischer som katalogiseras får en bildlänk som nås via LIBRIS webbsök. Bilden kompletterar övrig information vilket försvarar en lägre katalogiseringsnivå. De stora volymerna motiverar dock ett annat tillvägagångssätt där man istället för enskilda affischer samlar större mängder inom samma ämne, eller med hjälp av andra sammanhållande faktorer, och "samlingskatalogiserar" materialet enligt de [riktlinjer](#) som Katalogisatörens verktygslåda ger för detta.

BILD VS. TEXTAFFISCH

När det handlar om bildförsedda affischer är en illustratör att betrakta som bildens upphovman. Beroende på affischens utformning kan detta gälla hela affischens yta eller bara en mindre del i form av infällda bilder. Observera att avsändaren eller den utgivande institutionen i juridisk mening kan äga delar av upphovsrätten utan att detta behöver tydliggöras i katalogposten.

För att gå under benämningen illustrerad affisch gäller att bilden antingen är framhävd i förhållande till texten eller förstärker/kompletterar dess budskap. Dekorationer uppfattas inte som illustrationer. Layout med enbart text, där bokstävernas utformning formgivits på ett grafiskt bildlik sätt kan dock betraktas som illustration.

En affisch är per definition textbaserad och alla bilder är illustrationer. Saknas text är den att betrakta som en "bild" med en annan funktion och definieras enligt praxis som "poster". Affischspecifika koder används för att tala om att en affisch är illustrerad eller att den är enbart textbaserad.

Nedan behandlas katalogisering av enskilda affischer. Katalogiseringen följer i övrigt KRS, LIBRIS formathandbok och regler för ISBD-interpunktion. (Besläktad information ges även på sidorna för [bildkatalogiseringens](#) riktlinjer.)

KLASSIFIKATION (084)

Klassifikationen görs enligt SAB:s 8: e upplaga. Affischer ger vanligen inte anledning till långa och intrikata klassningar. Det som verkar fungera bäst är flera korta och mer generella klassifikationskoder. Utgångspunkten är svenska affischer, vilket innebär att tillägg för land endast förekommer då något annat land särskilt framhävs. (Det borde gå utmärkt att styra sina sökningar så att man kan fånga in både språk och land om man så önskar.)

Det som klassificeras är ämnet för affischens ärende. För de politiska affischerna gäller t ex att vi hellre klassificeras på ideologi än politiskt parti. För filmaffischer gäller att vi klassificerar på Inma och om filmen är dokumentär tillkommer dubbelklassifikation på ämnet. Likaså klassificeras reklamaffischer på Qz samt klassifikation av den produkt som marknadsförs.

TITEL, UPPHOV och ILLUSTRATÖR (245)

En affisch kan uppfattas som en titelsida eller ett titelblad i en bok och på så sätt kan huvudtitel, undertitel och upphovsmän urskiljas. Även andra aktörer, personer såväl som institutioner framhävs ofta på affischen. Sådana tas med i beskrivningen i delfält **245 #c** om de bedöms vara relevanta för affischens huvudämne (klassning). De är sökbara i fritext i LIBRIS webbsök och blir ämnesord om de inte redovisas i beskrivningen.

245 #a huvudtitel. När det gäller filmaffischer är det ofta filmtiteln som får utgöra huvudtitel i beskrivningen. Regel för huvudtitel följer KRS vad gäller det som framhävs och är grammatiskt sammanhängande.

Okontrollerad titel - 740#a används exempelvis då titeln innehåller siffror, tal eller tecken som @ som inte alltid hörs då titeln läses. Tecken och tal skrivs då ut med bokstäver i 740.

Exempel:

245 #a 33,333

740#a Trettiofretusentrehundratrettiofire.

245 #h allmän medieterm – Affisch – skall alltid finnas med och ligga inom klammer direkt efter huvudtiteln.

245 #b övrig titelinformation. För att få en språkligt väl sammanhängande beskrivning samtidigt som ”onödigt prat” skalas bort kan det bli flera undertitlar. Var dock restriktiv med intetsägande information. Man bör stanna vid högst 2 undertitlar. Är titelinformationen lång bör den förkortas till minst fem ord och avslutas med mellanslag, 3 punkter, mellanslag (...).

Om **utländsk titel** finns med på affischen anges denna som första undertitel i beskrivningen.

I en del affischer förekommer information som bör betraktas som dubbla titlar. Man vill i layout och informationsmängd marknadsföra och framhäva flera olika saker på likvärdigt sätt. Ibland förekommer dessutom att t.ex. ett biografnamn kan fungera som huvudtitel men där även filmens namn kan bli en titel. Det förekommer också att båda filmtitlarna har var sina undertitlar.

Exempel

245 #a Huvudtitel A. #b Huvudtitel B / #c Upphovsman

Om man har undertitlar till verken:

245 #a Huvudtitel A : #b undertitel A ; Huvudtitel B : undertitel B / #c Upphovsman

Om verken har olika upphovsmän:

245 #a Huvudtitel A : #b undertitel A / #c Upphovsman A. Huvudtitel B : undertitel B / Upphovsman B

245 #c utgivare/institution, skrivs likadant som på affischen. (Ex. Film-A.-B. Le Mat-Metro-Goldwyn-Mayer, Stockholm). Principen är att betrakta avsändaren av affischen som utgivare eller institution. Filmaffischer innehåller ofta uppgifter om flera institutioner. Förutom ett filmbolag kan *officin*, *ensamrätts-* och *monopolrättsinnehavare* nämnas. Det kan vara svårt att avgöra vem som är avsändare och vilken funktion olika institutioner har. Officin i filmsammanhang *kan* vara utgivare men även upphov till filmen. Vi har valt att i första hand ange **ensamrättsinnehavaren** (om detta står) som utgivare/institution, då detta oftast är ett svenskt aktiebolag och den troliga beställaren av affischen.

Utgivare/institution som redovisas i #c placeras även i **normerande form i 710**. Om **flera utgivare/institutioner** förekommer på affischen och framställs på ett framträdande sätt, ska dessa redovisas i både **245 #c** och **710**. Om **tre utgivare/institutioner** anges i **245 #c** - redovisas endast en i **710**. Om **två utgivare/institutioner** anges i **245 #c** – redovisas båda i var sitt **710-fält**.

Om utgivarna/institutionerna står intill varandra och är likvärdiga används kommatecken (,) emellan.

245 #c Warner Bros. , National Pictures , Vitaphone

Om utgivarna/institutionerna står utspridda på affischen används semikolon (;) för att skilja dem åt.

245 #c Oscar Rosenbergs filmbyrå ; Radio Pictures

Utgivare/institutioner som förekommer på affischen men som **inte går att normera/belägga** (ofta förkortningar) redovisas enbart i **610**.

Om information om **ort** finns med i anslutning till utgivare/institution tas denna med i #c. Sthlm skrivs ut Stockholm.

#c A.-B. Fribergs Filmbyrå, Stockholm

245 #c [ill.] illustratör/konstnär När en affisch är illustrerad och namnet eller signaturen tydligt framgår, placeras uppgiften i #c med ett föregående [ill.]. Namnet skrivs sedan i normerande form i **700 #a** samt #d för födelse och dödsår. Ange maximalt tre stycken.

Exempel

245 #a Havets befriare #h [Affisch] : #b Old ironsides: en pendant till "The covered wagon" / #c Film A.B. Liberty ; [ill.] Rohman

700 #a Rohman, Eric, #d 1891-1949, #4 ill

Särskilda fall gällande upphovsuppgift i 245, 700 och 500

- Kan inte namnet bakom en signatur hittas placeras signaturen så som den uttyds i **245 #c** med ett föregående [ill.] samt i **700** och med tillägg **Sign.** i **700 #c**. **Illustratör okänd** skrivs i **500 #a**.
- Om uppgifter saknas då vi inte vet affischkonstnären, skriver vi ingenting i 245 #c eller 700. **Illustratör anonym** skrivs i **500 #a**.

- Har vi ofullständiga och/eller osäkra uppgifter om illustratören, redovisas det vi kan belägga i **700** och i **500 #a** skrivs **Troligen illustrerad av** Nnnnnn Nnnnnnn. Ingenting skrivs i 245 #c.
- **#a Otydlig signatur** Om signaturen inte går att utläsa kan man ändå föreslå en tolkning i i 700 #c. Ibland kan flera tolkningar föreslås.

UTGIVNING – TRYCKÅR/TRYCKKORT/TRYCKERI (260)

Tryckeri och tryckår förekommer på äldre material (före 1950), men blir mindre vanligt senare. Använd de förkortningar som finns i KRS eller skriv ut hela ordet om förkortning saknas. Tryckeri förkortas t ex **tr.** Skriv för övrigt likadant som det står på affischen.

#c Tryckår jämföras med utgivningsår.

#f Tryckort/Tryckeri jämföras med utgivningsort/förlag. Förlag/utgivare och utgivningsort saknas ofta på affischer.

ANMÄRKNING - ALLMÄN (500)

I affischkatalogisering används **500-fältet** bl.a. för anmärkningar som rör illustratör eller konstnär. Ange något av alternativen **Illustratör okänd**, **Illustratör anonym** och **Troligen illustrerad av** om affischen är illustrerad men illustratörens identitet inte kan fastställas.

#a Illustratör okänd används om signaturen har tolkats. Signaturen placeras i **245 #c** med ett föregående [**ill.**] samt i **700 #c** med tillägget **Sign.**

#a Illustratör anonym används om uppgifter om illustratör eller konstnär saknas. Inga uppgifter anges i 245 #c och 700.

#a Troligen illustrerad av Nnnn, Nnnn, används vid osäkra och ofullständiga uppgifter om illustratören. Det som kan beläggas redovisas i både **700-fältet** och i **500#a**.

#a Otydlig signatur Om signaturen inte går att utläsa kan man ändå föreslå en tolkning. Ibland kan flera tolkningar föreslås i 700 #c.

Genom att 500 är sökbar i både i titel- fritextfälten i LIBRIS webbsök, kan vi söka fram alla oupplösta signaturer och anonyma konstnärer för kompletteringar i ett senare skede.

#a 2 varianter finns Här anges t ex om det finns två (eller fler) snarlika utgåvor/tryckningar av samma affisch/motiv.

ANMÄRKNING - INNEHÅLLSBESKRIVNING (520)

520-fältet används för att i fritext beskriva innehållet i affischens illustration.

ÄMNESORD (600, 610, 650, 653)

De ämnesord vi tillför är så specifika som vårt material tillåter. Ämnesorden ska komplettera klassningen och den klartext som denna genererar. När det gäller politiska affischer är det vanligt att man lockar med t ex sång, dans, teater för att dra folk till ett politiskt föredrag. Här kan nämnas att klassning och ämnesord används för att fånga in även det som generellt kan kallas "underhållningen" men villkoret är att den är utförligt redovisad, inte bara nämnd. Eftersom materialet till stora delar är historiskt kan det uppstå problem med att finna ämnesord som fungerar. Ämnesordsregistrets urval är ofta för modernt och täcker inte det man vill beskriva. T ex har vi idag kommunalval, förr hade vi val till stadsfullmäktige.

ÄMNESORDSBIUPPSLAG – PERSONNAMN (600)

När det gäller filmaffischer anges här framförallt aktörer/aktрисer som både finns med som motiv är namngivna på ett framhävt sätt på affischen.

(Källa för att belägga ett namn, födelse- och dödsår är The Internet Movie Database (<http://www.imdb.com/>) samt SFI:s filmdatabas. (<http://www.sfi.se/>))

Exempel gällande bildmotiv:

#a Garbo, Greta, #d 1905-1990 #v bilder #2 sao

ÄMNESORDSBIUPPSLAG – INSTITUTIONSNAMN (610)

Ange här sådan utgivare/institution som inte angetts i 245 #c, som är mindre framträdande på affischen. Ofta kan det vara en förkortning. (ex. S.B.D., UFA)

ÄMNESORDSBIUPPSLAG – KONTROLLERAT (650)

Ex. gällande filmaffischer:

#a Biografer #2 sao

ÄMNESORDSBIUPPSLAG – OKONTROLLERAT (653)

Ex. gällande filmaffischer:

#a Biografprogram (prel/[sigel])

Ordet föreslås till Svenska ämnesord via (http://www.kb.se/katalogisering/Svenska-amnesord/nytt_amnesord/)

BIUPPSLAG – PERSONNAMN OCH INSTITUTIONSNAMN (700, 710)

Biuppslag - 700 personnamn och 710 institutionsnamn

700 Personnamn används alltid för upphovsmän till bilder men används även för annan information i affischen. Upphovsmän kontrolleras vid behov mot relevant litteratur och listor över konstnärer. **710 Institutionsnamn** kollas i första hand mot auktoritetsposter i LIBRIS, i andra hand mot uppslagsverk av normerande karaktär, ex NE, eller IMdb

MOTIVINDEXERING (600, 650, 653, 655)

Illustrationen i sig själv blir inte en egen titel som annars vid katalogisering av bilder. (245-fältet används m.a.o. för att beskriva hela affischdokumentet.)

Bildens motiv – det som illustrationen föreställer – beskrivs istället genom ämnesord. Nivån på beskrivningen skall vara det som bilden visuellt föreställer utan djupare tolkning.

600 Ämnesordsbiuppslag - Personnamn för personer som motiv, helst i auktoriserad form med tillägget delfält #y **bilder** och därefter delfält #2 **sao** (Svenska ämnesord).

650 Ämnesordsbiuppslag - Kontrollerat För att tala om när det är ett bildmotiv som beskrivs följs ämnesordet från Svenska ämnesord av delfält #y **bilder** och delfält #2 **sao** eftersom 650-fältet även används för beskrivning av dokumentet som helhet.

653 okontrollerat ämnesord följt av (prel/[sigel]).

Används då ordet inte finns i Svenska ämnesord. Det kan föreslås dit vilket dock inte betyder att det säkert införlivas.

På filmaffischerna framställs fiktiva gestalter som Fyrtornet och Släpvagnen och Kalle Anka, både i text och i bild.

Exempel

653 #a Fyrtornet (fiktiv gestalt) (prel/[sigel])

655 Indexterm - Okontrollerad används för *genre/form-beskrivning* med hjälp av TGM II-termer (Tesauros for Graphic Material) med tillägget **delfält #2 gmgpc//swe**.

Exempel

600 1 7 #a Garbo, Greta, #d 1905-1990 #v bilder #2 sao

655 7 #a Porträtt #2 gmgpc//swe

ELEKTRONISK ADRESS OCH ÅTKOMST (856)

I 856 läggs bildlänkar. I den bibliografiska posten läggs en som hänvisar till en mindre lågupplöst bild som är nåbar externt på Internet. I beståndsposten läggs en länk till en större bild som bara är åtkomlig internt.

HYLLSIGNUM (852)

Hyllsignum består av ett **delfält #b** för biblioteket. **#h** Affisch, för samlingen och **delfält #l** för hyllplaceringen av det unika dokumentet. **Delfält #l** innehåller en klassifikation eller beteckning enligt SAB samt årtal, format och eventuellt ordningsnummer i sviten.

Sökning i LIBRIS webbsök

Affischerna söks enklast i formuläret **utökad sökning**. Bocka i **affischer** under **Materialtyp/materialtyper**. Begränsa sökningen vidare i fritext eller med specifika sökingångar.

För illustrerade affischer gäller specifikt:

Postetiketten

000/06 #k: bild

Bilder, ritningar och andra tvådimensionella grafiska resurser ej avsedda för projektion
Man anser att affischmaterial är bild oavsett om det bara är text eller en kombination av text och bild. Detta innebär dock inte att en text definitionsmässigt är en bild. Bara att koden "bild" tillsammans med andra koder håller ihop affischmaterialet i databasen.

Kompletterande mediespecifika koder Bilder, ritningar och andra tvådimensionella grafiska resurser ej avsedda för projektion

006/00 #k: grafisk resurs

Kod för fysiska egenskaper

007/01 #j: tryckt bild, #c: flera färger eller #b: svartvit, #o: papper

Mediespecifika koder. Typ av grafisk resurs

008/33 #i: bild

Tvådimensionell presentation på icke genomskinlig bärare.

Titel och upphov

245 #a: Titel #h: [Affisch] : #b: undertitel / #c: Upphov (institution) ; [ill.] illustratörens namn (om sådan finns)

Utgivning

260 #c: tryckår #e: (tryckort #f: tryckeri)

Fysisk beskrivning

300 #a: 1 affisch #b: ill.

Allmän anmärkning

500 #a: Bildaffisch

Anmärkning innehåll

500 #a: Illustratör anonym / Illustratör okänd / Troligen illustrerad av nnnn

Ämnesord person

600 #a: Nnnn, N nnn, #d: födelse och dödsår (då bildmotivet avses även #v: bilder #2: sao)

Kontrollerat ämnesord

650 #a: ämnesord #2:sao (då bildmotivet avses även #v: bilder #2:sao)

Okontrollerat ämnesord

653 #a: ämnesord (prel/[sigel])

Indexterm genre/form

655 #a: TGM II-term #2: gmgpc//swe (gäller bildens genre/form)

Biuppslag personnamn

700 #a: Illustratörens namn #c: Sign #d: födelse och dödsår #4: funktionskod = ill

LOKALA FÄLT

Hyllsignum samt identifikatorfält för Reginaöverföring (gäller KB)

852 #b: S h: Affisch j: signum

611 #a: affkb (specifikt för KB)

Mall för Bildaffisch ur katalogiseringsklienten Voyager Cataloging

MARC |

Leader	00920nkm a22002653i 4500	006	k:ll kl
005:		007	kj co
008	030204 s _ _ _ sw _ _ _ _ _ i swe _ c		

Tag	l1	l2	Subfield Data
040			‡a S
042			‡9 NB
084			‡a ‡2 ksb/8
245	1	0	‡a ‡h [Affisch] : ‡b / ‡c ; [ill.]
260			‡c ‡e (‡f)
300			‡a l affisch : ‡b ill.
500			‡a Bildaffisch
500			‡a Illustratör anonym / Illustratör okänd / Troligen illustrerad av
600	1	7	‡a , , ‡d , ‡v bilder ‡2 sao
610	2	4	‡a
650		7	‡a ‡v bilder ‡2 sao
653			‡a (prel/S)
655		7	‡a ‡2 gmgpc//swe
700	1		‡a , , ‡c sign. ‡d , ‡4 ill
710	2		‡a ‡4 oth
→ 856			‡u url

För textaffischer gäller specifikt:

Postetiketten

000/06 #a: text tryck

Titel och upphov

245 #a: Titel #h: [Affisch] : #b: undertitel / #c Upphov (institution)

Utgivning

260 #c: tryckår #e: (tryckort #f: tryckeri)

Fysisk beskrivning

300 #a: 1 affisch

Allmän anmärkning

500 #a: Textaffisch

Ämnesord person

600 #a: nnnn, nnnn, d: födelse och dödsår

Kontrollerat ämnesord

650 #a: ämnesord

Okontrollerat ämnesord

653 #a: ämnesord (prel/[sigel])

LOKALA FÄLT

Hyllsignum samt idenfikatorfält för Reginaöverföring (gäller KB)

852 #b: S h: Affisch j: signum

611 #a: affkb (specifikt för KB)

Mall för Textaffisch ur katalogiseringsklienten Voyager Cataloging :

MARC

Leader 00666nam a22001933i 4500 006

005: 007

008 030204 s _____ sw_ _____ swe _

	Tag	11	12	Subfield Data
	040			‡a S
	042			‡9 NB
	084			‡a ‡2 kssb/8
	245	1	0	‡a ‡h [Affisch] : ‡b / ‡c
	260			‡c ‡e (‡f)
	300			‡a 1 affisch
→	500			‡a Textaffisch
	600	1	4	‡a ‡d
	610	2	4	‡a
	650		7	‡a ‡2 sao
	653			‡a
	710	2		‡a ‡4 oth
	856			‡u url

